

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; Prof. Dr S. Greijdanus, Kampen; Prof. B. Holwerda, Amersfoort; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Sappemeer; Ds H. Knoop, Rotterdam; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds J. Smelik, Apeldoorn; Dr H. Smilde, Groningen; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. v. Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen. Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes.

Postrekening No. 406040 ten name van BUREAU „DE REFORMATIE” — GOES Telefoon 2424.

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling. Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar. Advertentiën: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent.

INHOUD: Hoofdartikel: Bezwaarden over en onder de Synodocratie, V. — Uit de Schrift: Apostasie — wegbeleidster van den Antichrist (Dan. 8:23). — Kerkelijk leven: De dominee zonder kerk; De kerk na twee bevrijdingen; Praten of eerst schrijven? II; Op den verkeerden weg; Diverse mededeelingen. — Op en om 't kerkplein: Associaties. — Populair-wetenschappelijke schetsen: Om het hart der Reformatie, XVIII. — Zending en Evangelisatie: Verslag van een reis naar Soemba, IV. — Uit de Buitenlandsche Kerken: Wie geldt de belofte? — Stemmen uit onze Kerken: Van Ruler—Barth Millioenplan. — Groninger Brieven. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

Bezwaarden over en onder de Synodocratie.

Wij gaan nu luisteren naar wat de hoofdredacteur van „De Wachter” tijdens en over het conflict, waarin de Gereformeerde Kerken eenzijdig den weg van de sekte werden opgedreven en zij, anderzijds, ook tot een hernieuwde vrijmaking-in-Christus werden geleid, als zijn profetische boodschap liet hooren.

Van meet af stond ds Rietberg toen hoog opgericht en scherp rondom zich speurend, op zijn redactiepost. Niets van de synodale woorden en daden ontging hem. Onmiddellijk reageerde hij in zijn blad op alle besluiten en gebeurtenissen. En — zijn reacties waren van den aanvang af een scherpe kritiek, die zelfs, naarmate de crisis ernstiger werd en al meer om zich heen greep, steeds feller werd.

Ds Rietberg belichtte, zooals bekend is, vooral de kerkrechtelijke manipulaties van de beide synodes, welke de breuk in de Gereformeerde Kerken forceerden. Maar hij sprak zich toch ook niet minder onduidelijk over de leergeschiedenissen uit.

En zijn uitspraken waren een volstrekte afwijking van wat de synode had vastgesteld!

Hoe zou het ook anders kunnen?

Ds Rietberg verdedigde vijf en dertig jaren de opvattingen welke in de kringen der afgescheidenen door mannen als Helenius de Cock, Lindeboom, Bos en Ten Hoor waren verdedigd. Zou hij zich dan in de hem resterende vijf jaren ambtelijken dienst kunnen buigen onder wat hij steeds had afgewezen?

De oude reformatische gedachte, door Lindeboom eenmaal in de vierde van de bekende „Vijf Stellingen” geformuleerd, deze n.l., dat de doop niet beteekent en verzegelt „wat IN den doopeling AANWEZIG IS of VOORONDERSTELD WORDT aanwezig te zijn, maar de beloften van het Genadeverbond, in het Evangelie geopenbaard”, had hij met hart en ziel aanvaard en ten grondslag gelegd aan heel zijn ambtelijken arbeid.

Dr Smilde moge thans beweren, dat deze stelling in 1905 werd veroordeeld en de Synode van 1945 moge dat inderdaad en uitdrukkelijk hebben gedaan — ds Rietberg hield haar met heel zijn hart vast en hij bezwoer zijn Wachter-mannen in 1943, dat het „geheel onjuist” is te beweren, „dat in 1905 de verbondsbeschouwing, die aan de „vierde stelling” ten grondslag ligt, veroordeeld is. Vanaf 1905 zijn er zeer velen in onze kerken geweest, en er zijn er nog altijd zeer velen, die de zoo even genoemde verbondsbeschouwing aanhangen en die ook openlijk leeren en prediken. Tot nu toe is is nooit iemand daarover bemoedigd. Het zou voor onze kerken zeer ongewenscht zijn, indien men een anderen weg zou inslaan”.¹⁾

¹⁾ De Wachter, 8 Oct. 1943.

Juist in den tijd toen de leernitspraken van 1942 werden geboren en den volke bekend gemaakt, kruiste ds Rietberg den degen met prof. Aalders. Hij onderwierp de bekende verbondsconstructie van dezen hoogleeraar aan een scherpe en rake kritiek. En hij spreekt zich dan manmoedig en overduidelijk uit omtrent nagenoeg alle kwesties welke ten aanzien van de leer van verbond en doop in geding waren.

Wanneer hij b.v. moet ingaan op de vraag, wie door den HEERE in zijn verbond zijn opgenomen, behoort hij met klem dat wij moeten uitgaan van het „zoo duidelijk geleerde feit, dat God Zijn Verbond oprichtte met de geloovigen en hun zaad.

Wel blijkt het, dat er onder dat zaad zijn, die niet willen en in ongelovigheid volhardden, maar dit doet aan dat feit niets af.

God heeft ook de zoodanigen in Zijn Verbond opgenomen”.²⁾

Als wij ons in ons gelooven en denken binden aan Gods verbondsbefoete: „Ik ben uw God en de God van uw zaad”, dan komen we z.i. tot een geheel andere conclusie dan waartoe prof. Aalders kwam. Voor dezen zijn alleen de uitverkorenen „wezenlijke” bondelingen. De andere gedoopten zijn maar „on-echte” dito. Wie evenwel met de belofte van het genadeverbond ten volle ernst maken, kunnen niet anders doen, dan met het Doopsformulier in alle gedoopten erfenamen van het rijk Gods en van Zijn verbond te zien! Zij gelooven, dat deze allen „in het verbond Gods en in zijn gemeente begrepen” zijn. Zij houden zich zoo doende „met onze belijdenisschriften aan het geopenbaarde, dat voor ons en voor onze kinderen is, terwijl de verborgen dingen voor den Heere onzen God zijn”.³⁾

Van de onderscheiding, welke prof. Aalders in zijn verbondseer invoert, n.l. die van „wezen” en „verschijning” van het verbond moet ds Rietberg niets hebben! Ze is naar zijn overtuiging volkomen vreemd aan de Schrift, die van de „zekere tegenwoordigheid” welke door het hanteeren van deze distictie wordt te voorschijn geroepen niets weet. Ze verlamt de werkelijke schriftuurlijke vermaning en waarschuwing van alle gedoopte bondelingen. En ze geeft geen ruimte voor de door de Schrift zoo duidelijk gepredikte verbondsvloek en verbondswraak.

Het Doopsformulier der Geref. Kerken weet dan ook van deze professorale constructies niets af.

„Ons formulier ziet alle kinderen der geloovigen als kinderen des verbonds, als wezenlijke bondelingen.

Het uitgangspunt is, dat God, de Drieënige Verbondsgod, de geloovigen met al hun kinderen in Zijn verbond heeft opgenomen, waarbij er geen sprake van is, dat dit alleen maar zou gelden van de uitverkorenen kinderen.

Denk b.v. aan deze verklaring: „En hoewel onze kinderen deze dingen niet verstaan, zoo mag men ze nochtans daarom van den Doop niet uitsluiten, aangezien zij ook zonder hun weten der verdoemenis in Adam deelachtig zijn, en al zoo ook weder in Christus tot genade aangenomen worden”.

Dit geldt van ALLE kinderen der geloovigen.

Van al die kinderen wordt zonder uitzondering gezegd, dat zij zonder hun weten der verdoemenis in Adam deelachtig zijn.

Maar dan geldt ook van alle kinderen, dat zij ALZOO, (op dezelfde manier, in denzelfden zin, dus: zonder hun weten) in Christus tot genade aangenomen worden.

Dit is voor geen tweeërlei uitlegging vatbaar. Zowel het een als het ander geldt voor alle kinderen der geloovigen.

²⁾ Idem, 19 Juni 1942.

³⁾ Idem, 11 Sept. 1942.

Wij mogen hierbij niet zeggen: het eerste geldt voor alle kinderen, het tweede alleen voor de uitverkorenen kinderen.

Neen, ook bij het „weder in Christus tot genade aangenomen” heeft ons Formulier het oog op al de kinderen der geloovigen.

Vandaar dat er aanstonds op volgt, dat God Zijn verbondsbefoete aan Abraham „overzulkas mede tot ons en onze kinderen” spreekt. Ook hier wordt weer gehandeld over al de kinderen en worden zij allen aangemerkt als bondelingen tot wie de Heere Zijn belofte laat uitgaan.

Ons formulier zegt het dus anders dan prof. Aalders”.⁴⁾

Geleid door deze inzichten komt nu ds Rietberg natuurlijk ook tot een totaal andere doopsopvatting dan prof. Aalders e.s.

Zooals eenmaal de besnijdenis, aldus de Wachter-redacteur, is ook de doop voor ALLEN die dit sacrament ontvangen „een zegel des verbonds en der gerechtigheid des geloofs”.

„De besnijdenis verzegelde niet de een of andere inwendige genade of heiligheid, maar het verbond Gods, verzegelde dat God die kinderen in Zijn verbond had opgenomen. Daarom werd hun door de besnijdenis ook verzegeld „de gerechtigheid des geloofs”.

Wanneer een besneden ongelovig bleef „was hij een verbreker van het verbond, dat hem door zijn besnijdenis verzegeld was, was hij een verwerper van de gerechtigheid des geloofs, hem in zijn besnijdenis verzegeld, en trof hem de verbondswraak en verbondsvloek. Maar in weerwil van zijn ongelovigheid bleef hem zijn besnijdenis „een zegel des verbonds en der gerechtigheid des geloofs”. Daardoor werd zijn gerecht en zijn verdoemenis des te zwaarder”.⁵⁾

Precies hetzelfde moet nu gezegd worden van den doop en de doopelingen, want de doop is in de plaats van de besnijdenis gekomen.

Als, dat wil zeggen „in de hoedanigheid van”, erfenamen van het rijk Gods en van zijn verbond worden kinderen der geloovigen gedoopt. En „dit geldt van ALLE kinderen der geloovigen. Onderscheid wordt hier niet gemaakt. Er wordt niet gezegd: de uitverkorenen kinderen, neen, er staat: DE kinderen”.⁶⁾

Zóó, in die hoedanigheid moeten wij nu de kinderen ten doop houden „en in het opgroeien bearbeiden”. Want „ons Formulier zegt niet, dat wij „met een oordeel der liefde” onze kinderen moeten houden voor erfenamen van het rijk Gods en van Zijn verbond, totdat in het opwassen het tegendeel blijkt. Van zulk „een oordeel der liefde”, waardoor wij onze kinderen voor het een of ander houden, totdat het later anders blijkt, weet ons Doopsformulier evenmin iets als een van onze belijdenisschriften”.

De kerk belijdt hier de waarheid Gods: De kinderen ZIJN erfenamen van het rijk Gods en van Zijn verbond, en als zoodanig zal men hen doopen.

Aan deze waarheid moeten wij vasthouden, van haar moeten wij uitgaan bij het beschouwen en het bearbeiden van de gedoopte kinderen der gemeente”.⁷⁾

Natuurlijk beteekent dit niet, „dat alle gedoopten zalig worden, zoodat gedoopt zijn en behouden worden hetzelfde zou zijn.

Verre van daar! Gods Woord en onze formulieren leeren dit wel anders.

⁴⁾ Idem, 27 Aug. 1943.

⁵⁾ Idem, 10 Sept. 1943.

⁶⁾ Idem.

⁷⁾ Idem.

Ook gedoopten, bondelingen, worden gewaarschuwd voor het verderf en opgeroepen tot geloof en bekering. Wie hiervan niet weten wil, misbruikt het verbond en den doop. Er wordt in de Schrift niet voor niets waarschuwend gesproken over kinderen des koninkrijks, die worden buitengeworpen en gezegd, dat Christus gekomen is tot het Zijne, maar dat de Zijnen hem niet hebben aangenomen.

Maar dit laatste doet niets af van de waarheid, dat DE kinderen erfgenamen zijn van het rijk Gods en van Zijn verbond.

Er zijn echter erfgenamen, die hun erfenis verwerpen, die in den Erfflater niet gelooven willen. Dat zijn de ongelovigen, de ongehoorzame bondelingen, die Gods verbond minachten en den weg gaan van God af. Dat zijn de bondsbrekers, tegen wie de God des verbonds Zijn bedreiging handhaaft, die Hij treft met Zijn verbondswraak en verbondsvloek. Evengoed als Izak en Ismaël besneden als erfgenamen van het rijk Gods en van Zijn verbond.¹⁾

Het is weer volkomen duidelijk, dat deze beweringen, evenals die van ds Feenstra, rechtvaardig ingaan tegen wat de Synodes van 1942-1947 hebben uitgesproken. Juist die dingen, welke de Synode zonder eenige reserve wilde handhaven, worden door ds Rietberg volstrekt afgewezen!

Hij heeft getrouwelijk niets geleerd dan wat met de aangenomen leeruitspraken volkomen in strijd is.

En hij doet, voor zoover wij weten, dat nog!

Toch heeft ds Rietberg zich niet het meest geweerd in de dogmatische worsteling. Hij hanteerde zijn zwaard en boog bij voorkeur op het kerkrechtelijke front.

En dat heeft hij rusteloos gedaan.

Bij iedere nieuwe geste der Synodes wees hij de fouten en zonden, welke tegen het oude gereformeerde kerkrecht bedreven werden, zonder sparen aan.

Geen wonder, dat „De Heraut“ boos op hem werd. In toorn ontstoken sprak ze over hem als „de leider van De Wachter“, die zijn „scherpe pijlen“ naar de Synode schoot.²⁾

Maar ds Rietberg stoorde zich óók toen aan het oordeel van „De Heraut“ niet!

En toen de kerkrechtelijke zonden der Synodes in de schorsing van prof. Schilder tot de vreeselijkste en duidelijkste openbaring kwamen, ontplooidde ook de kritiek van ds Rietberg haar grootste kracht.

Zoals steeds, handhaafde hij ook in de ernstige situatie van voorjaar 1944 het recht van ieder kerklid om de besluiten van een Synode — óók publiek — te bespreken, te toetsen en desnoods af te wijzen.

Van verschillende zijden — zoo schreef ds Rietberg — „werd mij reeds de vraag gesteld, of dit besluit der Synode besproken mag worden.“

Dit mag niet alleen, maar dit moet. Het recht hiertoe heeft iedere kerkelijke vergadering en ook ieder lid der kerk. Wie tegen dit besluit bezwaren heeft, is voor den Koning der kerk verplicht zijn bezwaren uit te spreken. Het is in onze kerken niet zóó, dat een besluit goed is, omdat de Synode het nam. Ook een Generale Synode kan dwalen. Als er een besluit gevallen is, waarvan wij meenen, dat het in strijd is met Gods Woord, de belijdenis of de Kerkorde, dan zullen wij ertegen moeten protesteeren, al zouden wij ook alleen staan. Wij mogen en moeten zulk een besluit en de gronden, die ertoe geleid hebben, toetsen.

En hiervan is de kerkelijke pers niet uitgesloten. Het recht om over Synode-besluiten te handelen kan aan de pers niet onzegd worden. Ik herinner er even aan hoe dr A. Kuiper S.n.r. o.a. in 1893 dit recht uitdrukkelijk gehandhaafd heeft. Trouwens toen na de Synode van 1936 prof. Hepp in Credo een bepaald besluit van die Synode bestreden heeft, is hij door niemand tot de orde geroepen. Bovendien is aan hem, noch aan prof. dr H. H. Kuiper gevraagd zich aan dat besluit te conformeeren, waar zij openlijk hadden uitgesproken dit niet te doen.

Daarom wil ik ook voor onze lezers dit schorsingsbesluit behandelen, zooals ik ook in den kerkelijken weg mijn bezwaren zal bekendmaken.³⁾

Wanneer hij dan het scherpe mes van zijn kritiek in de tegen prof. Schilder ingezette en tot een eerste afsluiting gekomen tuchtprocedure zal zetten, verklaart hij uitdrukkelijk, dat het hem niet gaat en dat het niemand mag gaan om den persoon van prof. Schilder. Hij wil alleen strijden „om de waarheid en om het recht“. Hij moet en zal de vraag stellen: „mocht dit zóó geschieden en rechtvaardigen de aangevoerde gronden het besluit?“⁴⁾

In een uitvoerig, helder en sterk gedocumenteerd betoog bespreekt ds Rietberg dan speciaal de vraag of de Synode zich bij de voltrekking van haar vonnis stipt heeft gehouden aan het schriftuurlijke recht der kerken zooals dat in de Kerkenorde werd geformuleerd. En zijn vernietigende conclusie is dan:

„Dit schorsingsbesluit is zoo weinig in overeenstemming met de K.O., waarop het zich beroept, dat

het ten spoedigste moet herroepen worden.“⁵⁾

De waarheid en het recht waren, zoo riep de Wachterredacteur met luider stemme Gereformeerd Nederland toe, naar zijn „vaste overtuiging“ geschonden. En hij roept allen op, om „terwille van onze kerken“, hiertegen te getuigen! „Opdat, onder den zegen des Heeren, ten spoedigste hersteld worde, wat verkeerd is.“⁶⁾

Alzoo sprak ds Feenstra.

Alzoo sprak ds Rietberg.

Ze wezen beiden de leerbealuten, als binding der consciëntien aan menselijke — al te menselijke — woorden, af.

Zij waren beiden overtuigd, dat de Gereformeerde Kerken mannen uitwierpen, die in alles naar Gods woord wilden leven.

Zij riepen den Kerken — helaas tevergeefs — op om deze zonden uit haar midden weg te doen.

En nu denk ik aan een stelling, reeds in 1927 door ds Feenstra op een Ouderlingen-conferentie in Leiden verdedigd.

„Een Kerk openbaart zich als valsche Kerk (art. 29) wanneer zij de consciënties bindt aan hare ordinantiën en niet aan Gods Woord; indien zij niet tegen de zonde reageert; als zij uitbant hen, die in alles (woord en daad) willen leven naar Gods Woord.“

Ergo: antithetisch: door uit te werpen die haar bestraffen.

Thetisch: door het kwade te handhaven.“⁷⁾

Alzoo sprak ds Feenstra.

Alzoo sprak ds Rietberg.

Sindsdien zwegen zij over deze in hun oogen zoo zware kerkelijke zonden.

MAAR HUN WOORD LEEFT VOORT.

En het deed groote werking.

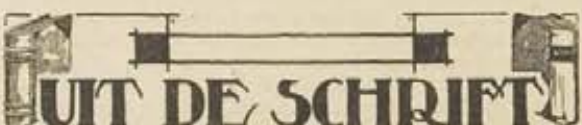
Het bracht in de vrijmaking vrucht voort, dertig- en zestig- en honderdvoud.

C. V.

¹⁾ De Wachter, 21 April 1944.

²⁾ Idem.

³⁾ De Ware Kerk, stellingen van ds Feenstra, Ouderlingen-conferentie, Leiden, 16 November 1927.

APOSTASIE — WEGBEREIDSTER VAN DEN ANTICHRIST.

Als de afvalligen het op het hoogst zullen gebracht hebben, zal er een koning staan, stijf van aangezicht en raadselen verstaande. Dan. 8:23.

Onder vele beelden teekent ons de Schrift den komende Antichrist. Er is een galerij van antichristen; en aan 't einde daarvan staat atraks DE Antichrist, de laatste, grootste van allen. De voorloppers beheerschen een fragment van deze wereld. De laatste is Heer van heel de wereld. Zoo zijn die voorloppers meer dan typen en levende beelden van hem: ze zijn niet minder dan zijn wegbereiders. Zoo als het komen Gods in Christus zijn historie heeft, zoo ook het komen van den Satan in den Antichrist. En gelijk de Christus zijn parousie heeft, zoo ook de Antichrist (2 Thess. 2), die mensch der zonde. En beide parousies hebben haar advent; daarmee zijn de eeuwen gemoeid.

Maar Satans komen is in zijn historie door andere factoren bepaald dan dat van God.

God de Heere kan komen zonder enig hulpmiddel. Zijn komen is bepaald door niets dan zijn eigen raad. Hij komt waar niemand wil, waar niets helpt, waar alle toegangswegen zijn versperd, waar alle deuren op het nachtslot zijn geworpen. Hij komt almachtig, vrij, souverain, scheppend, straks her-scheppend. Wel neemt ook Hij zijn wegbereiders in zijn dienst; maar Hij maakt ze eerst. Hij roept de dooden, dat zij leven, de wegversperders, dat zij wegbereiders worden. Hij komt zóó in den Geest. Hij komt zóó ook in den Christus. Die is dan ook geboren uit de maagd, ontvangen van den Heiligen Geest. Zijn komen is dan ook niet afhankelijk van een florissante kerk. Het is gerder omgekeerd. Gelijk Ella op den Karmel watergangen graaft om het altaar, welks offer door vuur zal moeten verteerd worden, zóó laat God in de volheid des tijds den afval groeien, opdat geen vleesch zou roemen voor Hem, vooral geen kerkvleesch. En ook vóór Christus' wederkomst zal de afval groot zijn; veler liefde zal verkouden; en eerst tegen zulk een achtergrond, die een tot benauwens toe geïsoleerde en geslonken kerk niet breken kan, zal de groote Parousie van den Christus haar heerlijkheid bewijzen. Gods komen teekent zijn eigen geschiedenis naar de wijze van Rembrandt, die, om zijn hoofdfiguren te sterker te laten uitkomen, den achtergrond, waartegen zij te glanzen staan, te donkerder houdt.

Maar nu de Satan.....

Satan is geen God, dus ook geen tegen-God, doch slechts afvallig knecht, gevallen creatuur.

Hij kan dan ook nergens binnenkomen, tenzij er mogelijkheden zijn, die hij zelf niet scheppen kan. Zoo was 't in het paradijs reeds (de mogelijkheid van zijn komen aldaar was door God geschapen). En des te krachtiger geldt de wet van de beperktheid zijner vermogens na den val in 't paradijs.

Kan dus de Heere God de apostasie — den afval — toelaten, opdat tegen dezen achtergrond zijn majesteit te schooner strale, de Satan daarentegen heeft de apostasie noodig. Hij kan er niet buiten. Zij is conditie voor zijn parousie in den mensch der zonde.

Dat teekent Daniël. Hij geeft in ons teksthoofdstuk in eersten aanleg het beeld van koning Antiochus Epifanes, bekend tyran. Kerkvervolger (in zijn effectieven Jodenhaat), beeld van den Antichrist, en dus diens wegbereider (175-164 vóór Christus' geboorte).

Let op nu: deze Antichrist zal pas dan verschijnen, wanneer vooraf „de afvalligen het op het hoogste zullen gebracht hebben“, d.i. als zij de maat zullen hebben vol gemaakt. De afval moet tot zijn „akmé“, zijn hoogtepunt gekomen zijn. Want die afvalligen zijn weer zelf zijn wegbereiders. Alle zonde is antichristelijk; haar condensatie en concentratie en systematisering beteekent telkens weer: een antichrist. Totdat DE Antichrist verschijnt.

Hoe die afval telkens weer zich afteekenen zal, en op welke punten, dat is in elke eeuw weer een zaak apart. De grondtrekken zijn steeds dezelfde, maar de concrete historie van den afval is in elke eeuw weer een andere. In onzen tekst schijnt voor wat betreft de dagen van Antiochus Epifanes aan velen het hellenisme bedoeld te zijn: dat wil zeggen: het dwepen met de griekschheidensche cultuur, en de navolging van de grieksche zeden. Waarmee uiteraard een loslaten van Jahwe, en van den verbondscultus samenging.

Maar wat vragen wij hier naar bijzonderheden? Zeker is het, dat in elke eeuw de afval zóó begint, en ook vervolgt. Hij roept de goden van het tijd om in te komen; de antichrist leeft van de apostaten van de kerk. Niet dat ze zijn naam niet vloeken. Maar ze „zeggen“ den naam van Christus niet meer; en wie de christologie prijsgeeft aan den tegenstander, die kan den naam van Christus niet meer eeren; de devaluatie nu van den gezegenden naam beteekent meteen die van den gevloekten. Daniël teekent koning Antiochus Epifanes als „stijf van aangezicht“, d.i. als brutaal in hooge mate, als een machtswellusteling, die staat voor niets. Daarnaast als „raadselen verstaande“, d.w.z. als meester in de diplomatie, man van intrigues. En het zijn juist die beide trekken, die ook de Openbaring van Johannes legt in het beeld van den Antichrist: beest uit de zee, machthebber, beest uit de aarde, werelddiplomaat, valsche profeet.

Wat ons in dezen tijd het sterkst bewegen moet, is daarom niet de atoom-energie, en niet de deze week in de pers aangekondigde mogelijkheid van het oversceinen van een wereldkrant binnen een seconde, noch de bewering, dat de temperatuur der aarde stijgende is. Het is de afval, de vermenging, de verliefdheid op alles en nog wat, als het maar vreemd is en cultuur heet. Het verlies van eigen stijl, zelf een gevolg van ontzinken aan eigen geloof, dat is de praeparatie van het Beest. Die zijge lieden, die tegen iedereen zachtzinnig zijn, behalve tegen wie op het stuk staat van hun eigen belijdenis, dat zijn de wegbereiders van den antichrist. Ook al zitten ze in een evangelisatie-deputaatschap, en al bereizen ze heel de wereld om een bisschop te zien en naast hem voor een microfoon te komen met de laatste gemeenplaatsencollectie, die oecumenische rede heet.

K. S.

DE DOMINEE ZONDER KERK.

Voor enkele weken heeft op den schooldag van het instituut, gevestigd Oudestraat 6 te Kampen, één der sprekers geroemd, dat men de crisis te boven was. Doch vrijwel op hetzelfde moment verscheen in „Belijden en Belevén“ een brief van een dominee, die nog midden in de crisis zit. Ik heb het oog op den „Noodkreet“ van ds F. Slomp, vroeger te Heemse, thans als ik het wel heb als evangelisatiepredikant verbonden aan de kerk te Hoorn. U weet wel: dit is die predikant, die als illegaal werker in de oorlogsjaren bekend werd als Frits de Zwerver. En hij vraagt nu, zijn schrijven niet zonder meer in de prullemand te werpen.

Nu, daaraan denk ik niet. Want daarvoor is deze noodkreet te eerlijk, te bewogen, te tragisch ook. De Slomp zit verlegen met den nood van ons kerkelijk leven. Hij vindt het verschrikkelijk, dat de kerk die hij lief had, verscheurd is geraakt, zoodat hij aan beide kanten de liefde heeft verbeurd. En hij verwijt nu aan beide groepen, dat deze kerkstrijd verkeerd is geweest. „Men vecht, waar niet gevochten moet wor-

⁴⁾ Idem.

⁵⁾ De Heraut, 23 Jan. 1943.

⁶⁾ De Wachter, 7 April 1944.

⁷⁾ Idem.